

Mimi

"Goedemorgen, pak Willie! Hoe gaat het vandaag?" Een vrolijke stem klinkt van over de hele kleine vijver achter het huis waar ik te gast ben. Ik ben in het kleine en afgelegen Dayak dorp Tembak dat bestaat uit zo'n 60 families van Dayaks en de stem hoort bij Mimi. Mimi woont naast de deur. En Mimi is inspirerend.

Ik zit op een houten bank geplaatst op een terras dat het oude huis en het nieuwe huis van Nayau verbindt. Nayau is een van de nazaten van de oprichters van Tembak. Hij behoort tot de stam van de Seberuang Dayak, een groep die een paar honderd jaar geleden verhuisde naar deze regio, enkele honderden kilometers ten zuiden van Sedjiram, de regio waar ze oorspronkelijk vandaan komen. Dit is wat Dajaks doen, wanneer hun dorp te groot wordt, en de loopafstand naar de slash and burn velden te lang worden, ze verhuizen het hele dorp of splitsen zich in twee of meer nieuwe groepen.

Verhuizen is niets bijzonders voor de voormalige koppensnellers van Borneo. Het bos is hun huis en keuken en vroeger was het bos overal. Zodra de grond rond hun gemeenschap minder productief begint te worden door te frequente en te korte cycli van branden, en het planten en de afstand tot minder vaak gecultiveerd land te groot wordt, halen ze hun gemeenschappelijke longhouse gewoon uit elkaar, nemen de ijzerhouten balken mee die het longhouse voor vele generaties vóór hen heeft ondersteund, en verhuizen naar een nieuwe locatie waar het bos nog steeds dicht is, de bodem eronder nog steeds goed is, en waar wilde dieren nog steeds in overvloed aanwezig zijn, en de vissen in de rivieren springen.

Een typische Dayak longhouse waar iedereen deelt in de lasten en vreugden van het leven. Deze in ENSAIT Panjang, een uur rijden ten noorden van Sintang, werd van de ondergang gered door de steun van pater Jacques Maessen, een voormalige Nederlandse priester die al meer dan 45 jaar met de Dajaks werkt.

Op deze nieuwe locatie bouwen ze hun nieuwe longhouse van de oude ijzerhouten ondersteunende pijlers en balken, samen met nieuw verworven daken en muren. De oude locatie wordt dan snel overwoekerd door de jungle en alles wat overblijft zijn de kleine ijzerhouten 'doodshuisjes' dat de botten bevat van hun voorouders. Na 200 jaar is er geen spoor meer van het dorp, dat er ooit was. Echter, de Dajaks geloven dat de stemmen van hun voorouders er nog steeds zijn, en de durian en Illipe notenbomen die ze geplant hebben rond hun oude longhouses zijn nog steeds getuige van het feit dat ze deel uitmaakten van dit bos en dat ze hier op een dag weer kunnen terugkeren als hun nieuwe land is uitgeput.

Maar de nieuwe hebzuchtige meesters van 'buiten' en de Indonesische nationale wetgeving erkennen niet het eigenaarschap van dit in hun ogen, verlaten bos. En dus het bekende verhaal van de zich langzaam ontwikkelende ellende begint voor veel van de Dajaks ...

Mimi woont in het dorp Tembak. Tembak is nog steeds erg afgelegen en heeft een zeer slechte toegangsweg. Het ligt zo'n drie uur ten zuiden van de stad Sintang, dat in het verleden de laatste handelspost van de Chinezen was, waar ze goederen wisselden met de Dayak mensen enkele dagen stroomopwaarts reizen per boot op de langste rivier van Indonesië, de rivier Kapuas. Porseleinen kommen en zout werden onder andere geruild voor rotan, vogelnesten, zeldzame harsen en het mysterieuze Gaharu parfumhout dat in het buitenland bekend staat als Agar hout, de geheimzinnige bron van het geweldige Oud-parfum. De Seberuang Stam maakte zijn eigen weg naar het dorp, dat niet langer een traditioneel longhouse heeft maar waarachter het heldere water van de rivier de Jengkuat stroomt, dat afkomstig is van de nabijgelegen Saran berg. De 1758 meter hoge Saran berg die nog bedekt is met de oorspronkelijke mooie majestueuze jungle, een jungle die Mimi goed kent.

Mimi is nog maar negen jaar oud en ze zorgt voor haar zeven jaar oude zusje Pet. De twee wonen in een 2,5 x 3,5 meter grote hut naast de deur van mijn gastheer Nayau. Deze hut, met een dak van oud ijzerhout en restmateriaal om de meeste regen buiten te houden, en afgedankte planken en boomschors als zwakke muren, is hun woonkamer, slaapkamer, keuken, hun alles. Mimi en haar zus leefden eens in een ander dorp nog dieper in de jungle. Maar toen haar ouders uit elkaar gingen werd ze naar hier gebracht, de Tembak gemeenschap. Tembak heeft een school. Mimi moest een volwassene worden op de leeftijd van 6 jaar...

Mimi heeft lang zwart glanzend haar en haar glimlach straalt van mijlen ver als ze me begroet om half zeven in de ochtend van achter die vijver die het eerste licht naar het kleine terras weerspiegelt en waar de rimpelingen ervan worden gereflecteerd op het plafond. De hanen kraaien nog steeds en schurftige honden liggen lui zich uit te rekken en krabben zichzelf, terwijl ze uit hun eigen wereld ontwaken. De eerste kinderen zijn al aan het spelen op het grote open terrein voor Nayau's huis. Springen en overslaan, touwtjespringen, verstoppertje spelen, rennen met een eenvoudige bamboe stok en een klein wiel, soms spelen ze zelfs met vliegers. Ze hebben geen behoefte aan elektronica, maar vreugdevolle interactieve spelletjes voor de kinderen hier. De kinderen hier vechten niet en

delen is voor hen net zo natuurlijk als drinkwater. Maar Mimi heeft weinig tijd om kinderen van haar leeftijd te spelen. Zij is het hoofd van een gezin en draagt belangrijke verantwoordelijkheden.

Het huis van pak Nayau. Links het oude en rechts het nieuwe met het terras ertussen in, waar ik tijdens de vele nachtelijke uren veel heb geschreven. De hut van Mimi is achter de parabola aan de rechterkant van het nieuwe huis. Het veld voorin is waar kinderen altijd spelen.

Voor het eerste licht, nog geen 5 uur in de ochtend, is Mimi al opgestaan van de bamboe vloer en de eenvoudige dunne mat van geweven Pandan strips die ze maakte van de lange stekelige bladeren uit het bos, waarop ze slaapt. Ze heeft het vuur al weer aangemaakt van het laatste gloeiende kooltje van gisteren en voegt vers gedroogd hout van de stapel boven het vuur toe tussen de stenen waar de enige pan staat die ze heeft om te koken voor zichzelf en haar zus. Dan haalt ze vers water uit de rivier achter haar huis en kookt water voor de dag. Wanneer het water kookt ze giet het voorzichtig in een aantal oude, maar netjes gewassen flessen. Dit is het drinkwater voor vandaag. Dan kookt ze wat rijst in de rest van het water en terwijl dat langzaam gaar kookt boven een open vuur, gaat ze naar de vijver om 's ochtends een bad te nemen en begroet ze me met een gelukkige lach.

Dit is Mimi's hut tussen de bomen op een klein stukje land achter het huis van de burens, waar Mimi van de Tembak gemeenschap mag leven. Augustus 2014.

Mimi is altijd blij. En ook haar zusje Pet die vlak achter haar loopt om de bad plaats te mogen delen met pak Nayau's familie. Deze twee kinderen zijn een familie, de kleinste in het kleine Tembak dorp. Mimi's vader komt misschien een keer per jaar langs en meestal geeft

hij haar een beetje geld. Hij is een varken jager en woont nog steeds in het afgelegen gebied in de buurt van Serpang in een groep hutten bekend als Pulau. Zijn hut is gelegen aan de voet van de Saran Berg direct grenzend aan het oerwoud, waar hij jaagt op de wilde zwijnen en soms een hert.

Haar moeder komt normaal twee keer per jaar langs en brengt ook wat geld en kleren voor Mimi. Ze woont in het kamp van goudzoekers 'ver weg, waar zij kookt voor de mannen die het zand ziften voor goud stof en zichzelf vergiften met kwik om het kostbare metaal te scheiden van het rest materiaal. En een of twee keer per jaar lopen Mimi en haar zusje Pet zo'n 30 kilometer naar het dorp van haar vader over oude verlaten en overwoekerde boswegen en jager paden waarbij ze regelmatig beekjes oversteken. De meisjes lopen en waden op blote voeten, zodat hun schoenen voor de school niet te snel slijten. Mimi is niet bang om daar te lopen, omdat ze het parcours samen loopt met een aantal mensen uit een naburig dorp, maar ze kan het ook zelf doen, zegt ze met vertrouwen. Mimi en Pet liepen zelfs eens over de bergen om hun moeder te vinden toen ze echt hulp nodig hadden waarbij ze verdwaalden. Gelukkig, na het lopen van 8 uur in de ochtend tot het bijna donker was om 6 s'avonds, hielp iemand hen en de twee kinderen vonden het goudzoekerskamp van hun moeder.

Na het ochtendbad is het tijd om de gekookte rijst te eten samen met een gezouten vis. Mimi kookt enkele varenbladeren die ze heeft geplukt uit het bos op de weg terug naar haar hut, in het laatste water samen met de rijst. Soms vindt Mimi in de jungle de vreemde paarse scheuten van de kruipplanten die door de Dajaks Remudang wordt genoemd, en die echt goed smaken. En ze weet welke paddestoelen haar ziek maken. De rijst en vis, en zeer zelden een stuk vlees van een dier uit het bos dat aan haar wordt gegeven door andere dorpingen, zijn haar dagelijkse werkzaamheden. Net zoals het wassen van de weinige kleren die ze met haar zus bezit, en Mimi en Pet zien er altijd schoon uit in onberispelijk gewassen kleren. Naast de rivier groeien bomen met saponine bevattende bladeren die ze kan gebruiken om de was te doen alsof het gewone zeep is.

Als een familie hebben Mimi en Pet het recht om gemeenschappelijke gronden te gebruiken, maar Mimi is niet sterk genoeg nog om haar eigen rijstveld te maken en ze moet naar school. Maar ze groeit wat chili peper en kruiden achter haar hut die ze vruchtbaar maakt met het as van haar vuur. En ze is goed in het verzamelen van eetbare bladeren uit het bos, dat ze kan verkopen aan haar burens om te betalen voor het schoolgeld. En ze kent al een aantal geneesmiddelen uit het bos voor als ze ziek is. En ze kent de speciale bladeren uit de jungle die het water zoet doen smaken zonder suiker nodige te hebben. En Mimi kent de vogels in de jungle. Zo jong als Mimi is, is ze al een echte Dayak.

Mimi and haar zuster Pet klaar om naar school te gaan in hun fris gewassen school uniformen. Maart 2011.

Terwijl ik nog steeds typ op mijn computer op deze inspirerende plek terwijl de zonnestrallen projecteren op de rook van de ochtend kookvuren, loopt Mimi langs de voorkant van het huis, weer onberispelijk gekleed in haar rode en witte school uniform en vlak achter haar volgt haar zus Pet. "Een mooie dag verder pak Willie!" Roept ze met haar mooie oprechte glimlach dat straalt van geluk.

Mimi woont de dorpsvergaderingen bij, zo jong als ze is, als hoofd van haar kleine familie. Ze is er wanneer we discussiëren over het suikerpalm project, ze luistert aandachtig als we praten over de orang-oetans en de kliniek. Mimi wil dierenarts worden en wil dieren helpen. Ze neemt deel aan de oogst ceremonie samen met de dorpsoudsten. Mimi doet het erg goed in de nabijgelegen dorpsschool en heeft de hoogste cijfers. Ze doet zelfs meer, ze leert een beetje aan de jongere kinderen. Deze mooie kleine gelukkig kind is zo'n inspiratie! In de avonden doet ze haar huiswerk in de buurt van het licht van een kaars of een bamboe gevuld met hars van het bos die de hele nacht blijft branden en tegelijkertijd houdt dit de muggen weg.

Toen ik Mimi aanbod naar de kostschool in Sintang te gaan hadden de oudsten een vergadering. Zij concludeerden dat het beter was voor Mimi om in Tembak te blijven. Ze had hier een goede positie en ze konden allemaal een oogje op haar houden als ze hulp nodig had. Soms geven ze haar een thee, lepels, vis of ze brengen haar wat groente en fruit. En het geld van haar vader en moeder is genoeg voor haar om de paar kleren die ze nodig heeft te kopen. En ik realiseerde me dat er inderdaad geen noodzaak was voor medelijden met Mimi en te proberen om dingen te veranderen. Dit Dayak gemeenschap doet het prima! Hun manier van leven brengt meer geluk aan de kinderen en de gezinnen dan alle moderne gemakken wat het leven kan bieden. Hier in het Tembak is het leven goed en het water is schoon. Ze hebben zelfs hun zelfgemaakte mini-hydro. Maar het meeste van alles hebben ze elkaar!

Hard werken is geen straf. Het kan voldoening, een gevoel geven van iets bereikt te hebben. De Dajaks zijn blij, Mimi is gelukkig. Als ik zo veel van deze Dayak gemeenschappen in het binnenland van Borneo bezoek, voel ik me zo boos om te zien hoe de "moderne" buitenstaanders komen om "de vreugde van ontwikkeling" te brengen. Wij brengen banen met onze oliepalmen verkondigen ze trots! Wegen die u toegang verschaffen tot de moderne wereld. Uw kinderen kunnen dan studeren in de stad! Maar 90% van de Dayak studenten lopen al na een jaar in de stad vast op school... Alcohol, drugs, mobiele telefoons, de wonderen van het moderne leven ... Ze zijn snel blut en gebroken. Uitgelachen. Vaak wanneer ze terug naar hun dorp te gaan, eisen ze dat hun ouders hun land verkopen, zodat ze motoren kunnen kopen en meer plezier in het nachtleven van de stad kunnen hebben.

De vorige paragrafen schreef ik ongeveer drie jaar geleden. Vandaag ontmoette ik Mimi weer. Haar hut ziet er buiten nog steeds hetzelfde uit, maar is aan een kant enigszins uitgebreid, er zijn nu meer pannen en ze heeft nu zelfs een matras. Zij en haar anderhalf jaar jongere zus, 13 en 12 jaar oud, verzorgen nu Indun, hun zieke moeder, die het kamp van de goudzoekers heeft verlaten met koorts en nu lijkt te hebben besloten om in te trekken bij Mimi .. . Vorig jaar kreeg Mimi zelfs nog twee kinderen uit haar geboorteplaats om voor te zorgen, maar ze zijn verhuisd naar een andere plaats. Nu heeft ze de zorg voor een gezin van vier ...

Mimi in haar hutje. Augustus 2014 Meer potten en pannen dan toen zij en haar zus Pet begonnen te leven in deze hut als een onafhankelijke familie 7 jaar geleden. Maar Mimi's glimlach, zelfvertrouwen en geluk is totaal niet veranderd.

Haar moeder Indun die niet meer werkt, is slechts 37 jaar oud en trouwde toen ze nog maar 12 jaar oud was. Haar oudste dochter Onuk is nu 23 jaar oud en Onuk's oudste zoon Dian is 10 jaar oud ... En Dian vertoeft nu ook in de zorg van Mimi want in Pulau is er geen school! Mimi's verantwoordelijkheden zijn flink gegroeid. Maar twee Australische leraren die ons project bezochten hebben fondsen gedoneerd, zodat Mimi deze week nieuwe schoenen kan kopen, waarover ze echt enthousiast is! Nu is ze 13 jaar oud, Mimi werkt ook mee aan tappen van de rubber bomen naast de school. Tijdens de schoolvakantie verdiende ze 10 USD met zeven dagen hard werken! En ze is er trots op dat ze haar zieke vader en drie oudere broers en zussen kan helpen die in het verre Pulau dorp wonen.

Mimi and her friends practicing for the exciting adventure of going to another village to dance in public for the first time.

Met die prachtige glimlach en met zelfvertrouwen vertelt Mimi dat het moeilijker is geworden om groenten te vinden in het bos, maar dat ze nog steeds tijd vindt om na school te volleyballen. En ze houdt van zingen en dansen! Over twee weken neemt ze deel aan een gesponsord evenement samen met haar traditionele dansgroep in een afgelegen dorp, dus zijn de acht meiden druk aan het oefenen in de middag op een open plek in het bos langs de rivier Jengkuat. En Mimi is ook goed in het schaken.

Mimi is slim en standvastig over het willen dierenarts worden en nu spreekt ze ook Engels, zodat ze

de wetenschappelijke boeken kan lezen. Soms Mimi bezoekt onze orangutan kliniek. En Mimi heeft ook zakelijk inzicht. Toen Agung, de zoon van pak Apui die aan de overkant woont onlangs trouwde, opende Mimi een klein stalletje met drankjes voor de vele bezoekers.

Ze vertelt me dat iemand haar onlangs heeft gevraagd om te verhuizen naar de stad en daar te leven met een gezin maar ze weigerde, omdat ze blij is hier in Tembak. Haar haar is nu korter en ze is langer dan haar moeder. Maar Mimi's glimlach en gelukkig gestel is niet veranderd! Vanavond om 09:00, na de afwas van het avondeten kookt ze voor haar gezin van vier personen en bakt ze koekjes met Dara, de vrouw van pak Nayau die een kleine metalen oven doos heeft die boven het vuur kan worden gezet om dingen te bakken. Binnenkort zal Mimi moe maar gelukkig slapen.

Mimi onthult me dat ze Sanggung, haar vader, en Lipun, haar 18-jarige broer, heeft gezegd om dieren in het bos niet meer te doden, en dat ze al drie jaar hiermee zijn gestopt! Ze voelt zich heel goed dat ze dat deden. Nu eten ze rijst en groenten en soms vangen ze vis in de rivier. Maar ze weet ook dat de oliepalm bedrijven mensen hebben gestuurd naar Pulau om de mensen daar te verleiden hun land te verkopen. Gelukkig kunnen ze nu hun Illipe noten te verkopen aan de nieuwe mini-fabriek in Tembak. Dus weten ze dat hun bos waarde heeft. En iemand vond een stuk Gaharu hout uit hun bos, minder dan een kilo zwaar, maar tien duizenden Amerikaanse dollars waard. Haar vader weet Gaharu te vinden dus misschien kan hij nog een stuk vinden en een goede prijs krijgen, niet bedrogen door de vele enthousiaste tussenpersonen die de duistere handel controleren. En binnenkort bloeien 8 Rafflesia bloemen en misschien komen er mensen om in het Saran bos te zien. Dus Mimi zal ook haar dorp vertellen de oliepalm bedrijven niet te geloven en hun land en bos te verkopen.

Ik weet dat we niet kunnen stoppen met de ontwikkeling, maar ik kan niet stoppen met denken dat dit niet juist kan zijn. We ontdoen de wereld van de hulpbronnen en kwetsen iedereen. Voor mij lijkt het erop dat veel mensen in de moderne samenleving verveeld zijn en slechts op zoek zijn naar sensatie, altijd meer willen en meer nieuwe dingen. Egoïsme. Ongelukkigheid. Robin Williams. Ik ontmoette hem kort tijdens TED in 2009 Nu ik lees net over zijn depressie en zelfmoord. Een man die zoveel mensen liet glimlachen. Daar bij TED leek hij niet zo gelukkig. Ik zag hem zijn glimlach inschakelen wanneer hij bepaalde mensen ontmoette. Mimi's glimlach komt uit haar hart, haar hele wezen.

Ik voel me bevoorrecht dat ik sommige mensen kan laten glimlachen. Ik hoop dat ons werk met Masarang en Orangutan Rescue veel vreugde kan schenken aan anderen. Terima kasih. Indonesisch voor "Dank je wel". Letterlijk betekent het: "ontvangt wat je geeft". Ik droom van dat, dat we allemaal kunnen geven en delen om onze wereld een betere plek te maken. De droom bestaat nog steeds in plaatsen als Tembak. En vooral in de harten van mensen, zoals Mimi.

Willie Smits

Tembak Village, August 20th, 2014

Vol vertrouwen kijken Mimi en haar jongere zusje Pet. Een kleine zelfstandige familie al zeven jaar. Tembak, augustus 2014.